

Az Amerikai Egyesült Államokban működő magyar szervezetek által kitöltött kérdőívek feldolgozása

Az egyesült államokbeli magyar szervezeteket kutatásunk során önkitöltős magyar és angol nyelvű kérdőívekkel is megkerestük. A válaszadást több módon is igyekeztünk serkenteni, és lehetővé tettük, hogy a kitöltött kérdőíveket postán akár az Egyesült Államokba, akár Magyarországra is elküldhessék a megkeresett szervezetek képviselői. Továbbá arra is lehetőséget biztosítottunk, hogy elektronikusan is kitölthető és elküldhető legyen a kérdőív. A kérdőív kitöltésére szánt eredeti határidőt is kitöltük, illetve a szervezet képviselőit telefonon és levélben is külön kértük a válaszadásra.¹ Mindezen tevékenységek eredményeképpen a megkeresett mintegy 350 szervezet közül mindössze 45-en válaszoltak, ami mintegy 12–13 százalékos válaszadási arány.²

Kérdőíves kutatásunk célja többes volt. Egyrészt szerettünk volna minél átfogóbb statisztikai képet kapni az amerikai magyar szervezetek helyzetéről, azon belül is kiemelten az alapításra, tagságra, illetve a szervezet életére vonatkozóan fogalmaztunk meg kérdéseket. Ezen kívül e módszerrel is igyekeztünk információkat nyerni a szervezeteket működtető személyek szocio-demográfiai jellemzőiről. Szerkezetileg tehát a kérdőív négy egység köré épült fel: 1. alapítás; 2. tagság; 3. szervezeti élet; 4. a szervezet vezetőjének szocio-demográfiai adatai

¹ A kérdőíves kutatás logisztikai lebonyolításáért ezúttal is köszönettel tartozunk Latkoczy Emesének.

² Hogy ez sok-e vagy kevés, illetve milyen mértékben reprezentatív, nehéz eldönteni. Az erre vonatkozó megfontolásokat lásd a kötet *Bevezetőjében*.

1. Alapítás

A szervezetek *alapítási idejét* vizsgálva, adatbázisunkról megállapíthatjuk, hogy az abban szereplő szervezetek nagyon változatos képet mutatnak, a legkorábban alapított szervezet 1891-ben jött létre, míg a legkésőbb alapított szervezet létrejöttének éve 2007. Kevés olyan szervezet szerepel az adatbázisban, amely ugyanazon évben került alapításra, e tekintetben az 1991-es év emelkedik ki, amely évben három szervezet is alakult.

A szervezetek alapítási éveit csoportosíthatjuk különböző, a magyar történelem szempontjából fordulópontnak tekinthető korszakok szerint: az első korszak az 1920-as trianoni békeszerződésig terjed, a második időszak 1921-től a második világháború végéig (1945), a harmadik időszak 1946-tól az 1956-os forradalomig, a negyedik időszak 1957-től a rendszerváltásig (1989), az ötödik időszak pedig 1990-től napjainkig.

E felosztás szerint az adatbázisban szereplő szervezetek alapítási időszakuk szerint a következőképpen oszlanak meg:

4.1. táblázat. Szervezetek száma és aránya a létrehozás időszaka szerint

<i>Alapítás időszaka</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya(%)</i>
–1920	3	6,7
1921–1945	3	6,7
1946–1956	8	17,8
1957–1989	21	46,7
1990–	10	22,2
Összesen	45	100

A 4.1. táblázatból láthatjuk, hogy a szervezetek többsége (közel fele) az 1956-os forradalom és a rendszerváltás közötti (1957–1989) időszakban alakult, és majdnem negyede a rendszerváltás után. Igaz, hogy a két említett időszak közül az első a leghosszabb az általunk behatárolt időszakok közül.

Az *alapítás helye* szerint a következőképpen oszlanak meg a szervezetek az AEÁ szövetségi államai között:

4.2. táblázat. Szervezetek száma és aránya a működés helye (szövetségi állam) szerint

Alapítás helye	Szervezetek	
	száma	aránya (%)
Kalifornia	7	15,6
Ohio	6	13,3
Florida	5	11,1
New York	5	11,1
Washington D.C.	4	8,9
New Jersey	4	8,9
Georgia	2	4,4
Illinois	2	4,4
Colorado	1	2,2
Connecticut	1	2,2
Hawai	1	2,2
Indiana	1	2,2
Massachussets	1	2,2
Michigan	1	2,2
Minnesota	1	2,2
Oregon	1	2,2
Texas	1	2,2
Washington	1	2,2
Összesen	45	100

A legnagyobb számban – egyébként teljesen nyilvánvalóan – azokban az államokban alakultak magyar szervezetek, amelyekben a magyarság aránya is magasabb: Kalifornia, Ohio, Florida, New York, Washington D.C., New Jersey. A felsoroltakon kívül összesen még 12 olyan szövetségi állam van, amelyből szerepel az adatbázisban magyar szervezet.

A települési szintre is megvizsgálva a fentieket, azt láthatjuk, hogy szoros összefüggés van az állami szintre vonatkozó adatokkal, a lista elején szereplő települések azokban az államokban találhatóak, amelyek a fenti táblázat első pozícióit foglalják el: a legtöbb szervezetet Cleveland-ben (Ohio) hozták létre (6 szervezet), ezt Washington D.C. követi (4 szervezet), majd 3–3 szervezettel Los Angeles (Kalifornia), New York és Sarasota (Florida), valamint a szintén Floridában található Miami (2 szervezet). A fennmaradó szervezetek összesen 24 településen alakultak.

A kérdőív első tematikai blokkjának harmadik kérdéscsoportjában arra kérdeztünk rá, hogy az intézményeknek *van-e fiókszervezete* valahol máshol az Egyesült Államokban? A kérdésre az adatbázisban szereplő 45 szervezet-

ből 43 válaszolt. Ezek közül 74,4 százalék (32 szervezet) válaszolt nemmel, a fennmaradó 25,6 százalék (11 szervezet) pedig az igen választ jelölte be.

A fiókszervezetekkel rendelkező szervezetek közül egy szervezet válaszolta azt, hogy egyetlen fiókszervezettel rendelkezik, a legtöbben (4 szervezet) két fiókszervezet létét jelölték meg, az ellenkező oldalon pedig a Külföldi Magyar Cserkész Szövetség áll 71 fiókszervezettel.³ A fiókszervezetek átlagos száma egyébként valamivel több, mint tizenkettő, ezt azonban nagymértékben meghatározza a KMCSSZ fiókszervezeteinek száma. Ha ettől eltekintenénk, a maradék válaszadókra vonatkoztatva a fiókszervezetek száma már csupán 4,8 lenne. A KMCSSZ-en kívül a következő szervezetek rendelkeznek fiókszervezetekkel: Hungarian Reformed Federation of America, Washington D.C. (12 fiókszervezet); Rákóczi Alapítvány, Cleveland (10); Oregoni Magyar Baráti Közösség, Portland (8); Dent Institute, Cleveland (2); HHRF, New York (2); Ösmagyar Egyház, Los Angeles (2); Krisztus Első Magyar Egyesült Egyháza, Miami (2) és Mindszenty Társaság, Washington D.C. (1). Rajtuk kívül még a Modestói Magyar Református Egyház (Redwood City, Kalifornia) és a 2. sz. Bodnár Gábor Cserkészcsapat (Boston, Massachusetts) jelölte be, hogy rendelkezik fiókszervezettel, anélkül azonban, hogy azok számát is megjelölte volna.

A *fiókszervezetek helyszínére* vonatkozó kérdésünkre 10 szervezet válaszolt a korábban említett 11-ből. Ezek fele rendelkezik fiókszervezettel abban a szövetségi államban is, amelyben működik a szervezet, de más államokban is, 2–2 szervezetnek vagy csak más államban, vagy külföldön vannak fiókszervezetei, míg egy szervezetnek csak abban az államban működik fiókszervezete, amelyben maga a szervezet is működik.

A kérdőívben a szervezetek *alapításkor megfogalmazott céljaira* is kíváncsiak voltunk. Ezt nyílt kérdés formájában próbáltuk meg feltárni. A kérdésre érkezett válaszok sokszínűek voltak, ezért az alábbi táblázatban látható témakörök szerint megpróbáltuk csoportosítani őket.

Húsz szervezet egyetlen témakörbe sorolható célkitűzést fogalmazott meg, 23 szervezet egynél több célkitűzést, míg két szervezet nem adott választ erre a kérdésre. Az alábbi táblázatban felsoroljuk az általunk azonosított szervezetalapítási célkitűzések jellegét, és ezek előfordulását a 43 válaszadó szervezet esetében.

³ Erre a kérdésre egyébként nem válaszolt mind a 11 szervezet, amely korábban azt jelölte be, hogy rendelkezik fiókszervezettel, csupán 9 szervezet közölte fiókszervezeteinek számát.

4.3. táblázat. A szervezetek által az alapításkor megfogalmazott célkitűzések gyakorisága

Alapítási cél jellege	Szervezetek	
	száma	aránya (%)
kulturális	20	44,0
vallásos/egyházi	9	20,0
nyelvápolás	8	17,7
jótékonyági/támogatás jellegű	7	15,5
közösségszervezés	6	13,3
oktatási	6	13,3
nemzettudat őrzése	5	11,1
történelmi	4	8,8
cserkészlet	4	8,8
érdekvédelem	3	6,6
tudományos	2	4,4
sport	2	4,4
egészségügyi	1	2,2
gazdasági	1	2,2

Amint a 4.3. táblázat is mutatja, a kulturális jellegű célkitűzések fordulnak elő legnagyobb számban, összesen 20 szervezet alapítási célkitűzései sorolhatók ebbe a kategóriába. A fontos célkitűzések között meg kell említenünk még a vallási/egyházi jellegű célokat, a nyelvápolást, valamint a különböző támogatás jellegű/jótékonyági (általában a Kárpát-medencében élő magyarok fele irányuló) célkitűzéseket.

A kategóriák megalkotásánál elsősorban a megfogalmazott célkitűzésekben szereplő kulcsszavakat vettük figyelembe, ezek közül pedig a hasonlókat csoportosítottuk.⁴

2. Tagság

Ami a szervezetek tagságát illeti, ez is igen változatos képet mutat. A szervezet tagjainak számát feltárandó kérdésünkre negyven kérdőívben adtak választ. Továbbá egy kérdőív esetében jegyezték meg, hogy a szervezet nem tagság köré szerveződik, hanem adományozói vannak. A szervezet egyébként egy alapítvány.

⁴ A létrehozott kategóriák leírását lásd az előző, szervezeti adatbázist elemző írásunkban.

A szervezetek tagságát illetően még szükséges pontosítani, hogy nem minden szervezet egyéni tagokkal rendelkezik, vannak gyűjtőszervezetek, amelyek tagszervezeteik számát tüntették fel. A legkevesebb bejelölt tag a válaszadó 40 szervezet esetében 21, míg a legtöbb 12000. Ez a nagy különbség nyilván a szervezetek átlagos tagszámának kiszámítását is befolyásolja: a szervezeti tagok átlagos száma 907,15 fő, azonban mindössze négy szervezet van, amely ennél több taggal rendelkezik (kettő közülük 4000 taggal – a KMCSSZ és az indianai Magyarok Nagyasszonya Templom –, egy 10000 taggal – az Amerikai Magyar Alapítvány –, míg egy 12000 taggal – az Amerikai Magyar Református Egyesület), a fennmaradó 36 szervezet tagsága ennél alacsonyabb. Ezért, számoltunk egy átlagos taglétszámot oly módon is, hogy a négy „mammutszervezet” adatait nem vettük figyelembe. Ebben az esetben a szervezetek átlagos taglétszáma 174,6 volt; az adatbázisban szereplő szervezetek egyébként összesen 36 300 tagról számoltak be.

A szervezetek tagságának nagyságát és fő tevékenységi területét összehasonlítva, a következőket állapíthatjuk meg: a kevesebb mint 50 taggal rendelkező szervezetek (szám szerint 7 szervezet) esetében a tevékenységek nyolc csoportja jelenik meg, ezek közül a nevelés és a kultúra fordul elő két alkalommal, a többi tevékenység (egyházi, gazdasági, nyelvápolás, oktatás, tudományos, támogatás) csak egy-egy esetben került említésre. Az 51–100 fő közötti taglétszámmal rendelkező 10 szervezet esetében 7 tevékenység-csoport azonosítható, ezek közül a kulturális és történelmi tevékenységek emelkednek ki 3–3 említéssel, míg 2–2 szervezet esetében jelentek meg vallási/egyházi, közösségi és tudományos tevékenységek. A kultúra, mint fő tevékenységi terület a szervezetek következő csoportjában, a 101–250 taggal rendelkező szervezetek (számuk 11 az adatbázisban) esetében is kiemelkedik, összesen 6 szervezetenél jelenik meg; ebben a kategóriában további két olyan tevékenységi kör van, amely 2–2 szervezetre jellemző: közösségi és oktatás, a többi tevékenység (egyházi, nevelés, nyelvápolás, politika, támogatás, tudományos) csak egy-egy szervezet esetében került említésre. A 251–500 taggal rendelkező 7 szervezet esetében szintén a kulturális célkitűzések csoportja fordul elő legmagasabb számban (5-ször), további négy tevékenységi terület (egyházi, nyelvápolás, oktatás, szociális) egy-egy esetben fordul elő. Az 501–1000 taggal rendelkező szervezetek közül csak egyet találunk az adatbázisban, ez fő tevékenységi területeként a magyarságtudat ápolását jelölte meg. Az 1000-nél több taggal rendelkező szervezetek esetében pedig 3 különböző tevékenységi terület jelenik meg: egyházi, közösségi és nevelési; ebben a csoportban az egyik szervezet nem jelölte meg fő tevékenységi területét.

A legtöbb szervezet esetében a tagság nem *főállású tagokat* jelent. Erre vonatkozó kérdésünkre a választ adó szervezetek (szám szerint 39) 74,4 százaléka nemlegesen válaszolt, és mindössze 25,6 százalékuk adta azt a választ, hogy rendelkeznek főállású tagokkal. Ez utóbbiak átlagos száma alacsony, mindössze 2,8 személy, oly módon, hogy a főállású tagokkal rendelkező szervezetek fele (5 szervezet) csak egyetlen ilyen taggal rendelkezik. Mindez azt tükrözi, hogy a magyar szervezeti világ nagyrészt önkéntes alapon működik.

Azt megvizsgálva, hogy fő tevékenységi területük szerint mely szervezetek engedhetik meg maguknak azt, hogy főállású tagokkal dolgozzanak, megállapítható, hogy az egyházi és kulturális tevékenységet folytató szervezetekre jellemzőek leginkább főállású tagok, előbbiek közül 4 szervezet, utóbbiak közül 3 szervezet jelölte meg ezt az opciót. Ugyanakkor viszont sokkal magasabb számban vannak azok a kulturális tevékenységet folytató szervezetek, amelyek nem dolgoznak főállású tagokkal (összesen 12 szervezet), emellett még az oktatási (6 említés), közösségi (4 említés) és tudományos (3 említés) tevékenységet folytató szervezetekre jellemző, hogy nem alkalmaznak főállású tagokat.

Rákérdeztünk arra is, hogy a szervezetek szednek-e tagságdíjat, és mennyi ennek a díjnak az évi átlagos összege. Tagságdíjat a kérdésre választ adó 40 szervezet közül 28 szed (70 százalék), a fennmaradó 12 szervezet (30 százalék) pedig nem szed tagságdíjat.

A tagságdíj típusa és nagysága igen változó. Az előbbi tekintetében egyrészt vannak szervezetek, amelyek külön tagdíjjal rendelkeznek személyek, külön tagdíjjal családok/házastársak számára, másrészt pedig egyes szervezetek tevékenységi körükből kifolyólag nem tagságdíjat, hanem tandíjat szednek (itt elsősorban az oktatási intézményekről van szó).

A nem csupán egyéni tagdíjjal rendelkező szervezetek esetében általában az tapasztalható, hogy a családok/házastársak esetében a tagdíj mértéke az egyéni tagdíj másfélszerese, azaz kedvezményként egy tagdíj felének megfelelő összeget nyújtvák. Szintén kedvezmény jár több személy után egy iskola esetében is: a New Jersey-i Passaicban működő Szent István Magyar Iskola pl. 210 dollár évi tandíjat számol fel, ami a második gyerek esetében már csak 186 dollár/év, míg a harmadik gyerek esetében 170 dollár/év.

Az *éves tagdíj* nagysága egyébként 5 USD és 400 USD között váltakozik, a leggyakrabban előforduló összegek a 25 és 30 USD. A tagdíj átlagos értéke 48,02 USD. A tagdíj nagyságát a szervezetek tevékenységi területe szerinti eloszlásban is megvizsgálva, azt tapasztalhatjuk, hogy az alacsonyabb – 50 USD alatti – tagdíj általában a kulturális és a közösségi tevékenységet folytató szervezetekre jellemző, előbbiek 8 esetben, utóbbiak 4 esetben fordulnak

elő ebben a tagdíj-kategóriában. Az 50 USD feletti tagdíjat szedő szervezetek között több típust is találunk, az egyházi/vallásos tevékenységet folytató szervezetek 2 esetben fordulnak elő, míg egy-egy esetben megjelennek kulturális, történelmi, oktatási és közösségi tevékenységet folytató szervezetek is.

A szervezetek tagságát illetően további két kisebb blokk szerepel a kérdőív második blokkjában: az egyik a tagság jellemzőit igyekszik feltárni, a másik pedig a tagtoborzás módját.

A szervezetek tagságának jellemzőit három kérdés mentén próbáltuk meg feltárni. Az első kérdés *a tagok nemi, származás/nyelvtudásbeli és végzettségbeli megoszlására* vonatkozik. Az adatokat a 4.4. táblázatban láthatjuk:

4.4. táblázat. A szervezetek tagságának megoszlása nemi, származási, nyelvi, iskolai végzettség szerint

<i>Tagság jellemzői</i>	<i>Átlagos százalék- arány</i>	<i>Válaszadó szervezetek száma</i>
Nők aránya	54,71%	36
Magyar felmenővel rendelkező tagok aránya	91,76%	36
Magyarul beszélő tagok aránya	79,42%	39
Felsőfokú végzettséggel rendelkező tagok aránya	47,48%	35

A kérdőív kitöltői által adott – többnyire becslésen alapuló – válaszokból kiderül, hogy az adatbázisunkban szereplő szervezetek tagságának több mint fele nő. A 2004-es népszámlálási adatokkal összehasonlítva – ahol a nők aránya 52,6 százalék volt – azt tapasztalhatjuk, hogy viszonylag kicsi, két százalék körüli az eltérés e tekintetben. Magyar felmenővel majdnem mindenik tag rendelkezik, míg a magyarul beszélő tagok aránya is magas, megközelíti a 80 százalékot. Magas a szervezetek tagsági körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya – megközelíti az 50 százalékot –, hogyha ezt összehasonlítjuk a 2004-es népszámlálás adataival – ahol a magyar populáció esetében a legalább főiskolai végzettséggel rendelkezők aránya 35 százalék –, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a magasabb végzettséggel rendelkezők fogékonyabbak a szervezeti életben való részvételre.

A szervezeti tagság jellemzőit illetően megfogalmazott második kérdés *a tagság életkor szerinti összetételére* vonatkozik. E tekintetben nyolc korcsoportot határoltunk be. Az egyes korcsoportokba sorolt szervezeti tagok átlagos becsült arányát a 4.5. táblázatban tekinthetjük meg:

4. 5. táblázat. A szervezetek tagságának megoszlása életkor szerint

<i>Életkor csoportok</i>	<i>Átlagos százalékarány</i>	<i>Válaszadó szervezetek száma</i>
5–17 évesek	10,48%	35
18–24 évesek	4,54%	35
25–34 évesek	11,00%	35
35–44 évesek	11,42%	35
45–54 évesek	12,48%	35
55–64 évesek	19,26%	35
65–74 évesek	18,25%	35
74 év fölöttiek	13,25%	36

A szervezetek tagságának életkor szerinti összetételét tekintve, láthatjuk, hogy a középkorú és idősebb korosztály van túlsúlyban, a tagok közel kétharmada (63,24 százalék) 45 év feletti, ezzel szemben a 24 év alattiak aránya alig haladja meg a 15 százalékot. A legmagasabb arányban (19,26%) az 55–64 év közöttiek, valamint a 65–74 év közöttiek (18,25%) találhatók a szervezetek tagjai között.

A szervezetek tagságának életkor csoportok szerinti eloszlását összehasonlítva a 2004-es American Community Survey (ACS) adatokkal – amely hasonló korcsoportokra vonatkozóan tartalmazza az Egyesült Államokban élő magyarok életkor szerinti eloszlását⁵ – azt tapasztaljuk, hogy a gyerekek, a fiatalok és középkorúak (55 év alatti korosztályokhoz tartozók) alacsonyabb létszámban vesznek részt a magyar szervezeti életben, mint amekkora számarányuk a magyar populáción belül. Pl. a 35 év alattiak aránya 35 százalék az amerikai magyarság körében, ezzel szemben ez a korosztály a szervezetek tagságának mindössze 26 százalékát összesíti. Az idősebb – 55 év feletti – korosztályhoz tartozók ezzel szemben a szervezeti tagság több mint felét teszik ki, annak ellenére, hogy számarányuk a magyar populáción belül nem éri el a 30 százalékot.

Ezek az adatok mintegy jelzik, hogy a magyar szervezeti élet Amerikában komoly generációs kihívásnak van kitéve. A fiatalok bevonása, mobilizálhatósága az egyik legnagyobb kérdés, hiszen ezen áll vagy bukik a szervezetek középtávú fenntarthatósága is.⁶

A szervezetek tagságának jellemzőire vonatkozó harmadik kérdésünk *a tagok családjának éves átlagos keresetét* próbálta megtudni. Erre a kérdésre lényegesen kevesebben válaszoltak, mint a tagságra vonatkozó többi

⁵ Lásd a *Melléklet* ACS-diagramjait.

⁶ Minderről részletesebb lásd az interjúelemzés vonatkozó részeit.

kérdésre, sőt egyik kérdőívben ennek magyarázatát is felfedezni vélhetjük: a szóban forgó kérdésre a kérdőív kitöltője azt a választ adta, hogy az Egyesült Államokban ilyen jellegű kérdést nem illik feltenni. Ennek ellenére a kérdésre a szervezetek több mint fele (25 szervezet) válaszolt. A kutatás során használt jövedelmi kategóriák egyébként az amerikai népszámlálás adatai ismertetésénél használt módszertant követi. A kérdéssel azt szerettük volna megtudni, hogy a magyar társadalmi életben részt vevők a társadalmi szervezet mely rétegeihez tartoznak. Magyarán, van-e összefüggés a „magyarkodásban” való részvétel és a társadalmi háttér között.

Az átlagos értékeket a 4.6. táblázatban láthatjuk:

4.6. táblázat. A szervezetek tagságának megoszlása éves átlagkereset szerint

<i>Család éves átlagkeresete</i>	<i>Átlagos százalékarány</i>	<i>Válaszadó szervezetek száma</i>
30 000 USD alatt	26,3%	25
30 001 – 60 000 USD között	44,4%	25
60 000 USD fölött	28,9%	25

Az általunk behatárolt három jövedelmi kategória közül a legtöbb család a középső, 30 001 – 60 000 dollár közötti jövedelemmel rendelkezők kategóriájába esik. Ez a családok 44,4 százalékát jelenti. A másik két kategóriába megközelítőleg azonos arányban találhatók a családok, valamivel magasabb a 60 000 dollárnál magasabb éves átlagkeresettel rendelkezők aránya.

A tagsággal kapcsolatosan lényeges kérdés az, hogy miként is történik a *tagtoborzás*. A szervezetek 81 százaléka válaszolta azt, hogy van tagtoborzó tevékenységük, míg 19 százalékuk azt, hogy nem végeznek tagtoborzást.

Rákérdeztünk a tagtoborzás módjára is. Érdekes, hogy míg az előző kérdésre 34 szervezet válaszolt igennel, mégis 43 szervezet jelölte meg a tagtoborzás különböző módjait. Ennek tükrében az előző kérdésre adott válaszok is értelemszerűen módosulnak, vagyis a szervezetek nem csupán 81 százalékának, hanem valójában az összes szervezetnek (leszámítva azt a két szervezetet, amely a két kérdés közül egyikre sem adott választ) van valamilyen tagtoborzó tevékenysége.

A leggyakrabban előforduló tagtoborzási mód az informális/baráti kapcsolatokon keresztül történő, ezt a szervezetek több mint négyötöde megjelölte, és nem marad el ettől nagyon sokkal a különböző rendezvényeken történő tagtoborzás is, amelyet a szervezetek több mint kétharmada végez. Ötven százalék feletti azon szervezetek aránya, amelyek rokoni kapcsolatokon keresztül vagy interneten keresztül próbálnak tagokat szerezni; a leg-

kevésbé népszerű tagtoborzási mód pedig az újsághirdetésen keresztül történő. Ez utóbbi esetében nyilván szempont lehet a nyomtatott formában megjelenő magyar újságok viszonylag alacsony száma és olvasottsága is.

4.7. táblázat. A szervezetek tagságának megoszlása a tagtoborzás módja szerint

Tagtoborzás módja	Szervezetek	
	száma	aránya (%)
Informális (baráti) kapcsolatokon keresztül	35	81,4
Különböző rendezvényeken	30	69,8
Rokoni kapcsolatokon keresztül	24	55,8
Interneten keresztül	23	53,5
Újsághirdetéssel	12	27,9
Egyéb módokon	11	25,6

Azok, akik egyéb, mint a felsorolt módokon toboroznak tagokat, egyebek mellett a következőket jelölték be: levelezés és hírek, magyar iskolákban, egyházaknál, társadalmi szervezeteknél, iskolai konferenciákon, személyes levélbeli felkeresésekkel, telefonkampánnyal, a „segítség/szívéesség magyar misszió”⁷ keresztül vagy postán. A kérdőívek kitöltői által az egyéb kategóriába sorolt válaszok között olyanokat is találunk, amelyek az előző táblázatban szereplő toborzási módok valamelyikébe beilleszthetők lennének.

3. Szervezeti élet

A kérdőív harmadik nagyobb kérdéstömbje a szervezetek mindennapi életének különböző jellemzőihez kapcsolódik. Ebben a blokkban összesen 17 kérdés mentén jártuk körül a szervezeti élet különböző vetületeit.

A szervezeti életre vonatkozó első kérdésünkben a szervezetek jelenlegi céljára voltunk kíváncsiak. A válaszadók (43 szervezet) 65,1 százaléka az alapításkor meghatározott célt jelölte meg jelenlegi célként is, míg a 34,9 százalékuk azt a válaszlehetőséget jelölte be, hogy céljaik alapítás óta változtak.

A változások nyomon követéséhez két szempontot lehetne meghatározni: egy tartalmi szempontot és egy földrajzi hatáskörre vonatkozó szempontot. Mindkettő esetében a kezdeti célokhoz viszonyítva bővülést vagy szűkülést, esetleg teljes váltást lehet feltételezni. Az erre vonatkozó válaszok arányait a 4.8. táblázatban nézhetjük meg:

⁷ Az idézőjelben szereplő megnevezést az illető szervezet használta a kérdőívben.

4.8. táblázat. A szervezetek tagságának megoszlása az alapításkor megfogalmazott és jelenleg érvényes célkitűzések közötti kapcsolat szerint

<i>Változás módja</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
Célok bővültek	7	46,7
Célok szűkültek	1	6,7
Földrajzi hatáskör bővült	2	13,3
Földrajzi hatáskör szűkült	–	–
Mind a célok, mind a földrajzi hatáskör bővültek	5	33,3
Mind a célok, mind a földrajzi hatáskör szűkültek	–	–
Mind a tevékenység, mind a földrajzi hatáskör esetében teljes váltás következett be	–	–
Összesen	15	100,0

A 4.8. táblázatot vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a változások jelentős része (egyetlen kivétellel) pozitív irányú, azaz vagy az alapításkor megfogalmazott célok, vagy az alapításkor megfogalmazott földrajzi hatáskör, esetleg mindkettő bővült. A földrajzi hatáskör bővülése a legtöbb esetben azt jelenti, hogy az alapításkor megfogalmazott célok megvalósítását csak az Egyesült Államok területén (esetleg csak egy-egy szövetségi állam, vagy település viszonylatában) képzelték el, ehhez képest ezt ma a Kárpát-medence magyarságára kiterjesztve képzelik el. Következzék néhány példa a földrajzi hatáskör változására: van szervezet, amely kezdeti célkitűzései megfogalmazásakor célcsoportként az erdélyi magyarságot nevezte meg, később célkitűzéseit az egész Kárpát-medencei magyarságra kiterjesztette, egy másik szervezet kezdeti célkitűzése magyar társasági összejövedelek szervezése volt (helyi viszonylatban), míg a megváltozott célkitűzések között megjelent a magyarországi kulturális intézmények támogatása, a Kárpát-medencében élő magyarság megsegítése.

A célok változásának jellegét is megvizsgálva, a 4.9. táblázatban soroljuk fel azokat a célokat, amelyek a módosult célkitűzések között a legnagyobb számban szerepelnek.

Következő kérdésünk a szervezetek jogi személyiségének típusát szeretne volna feltárni. E tekintetben négy szervezettípust soroltunk fel, továbbá lehetőség volt egyéb kategória megjelölése is, amennyiben a szervezet egyik típusba sem illeszkedett (4.10. táblázat).

4.9. táblázat. A szervezetek módosult célkitűzéseinek gyakorisága

<i>Cél jellege</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
kulturális	5	11,1
jótékonyági/támogatás jellegű	3	6,6
nyelvápolás	1	2,2
oktatási	1	2,2
történelmi	1	2,2
cserkészlet	1	2,2
érdekvédelem	1	2,2
egészségügyi	1	2,2
gazdasági	1	2,2

4.10. táblázat. A szervezetek megoszlása jogi személyiségük típusa szerint

<i>Szervezet jogi személyisége</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
Non-profit corporation, 501 (3) (c)	24	58,5
Egyházi, vallásos szervezet	8	19,5
Egyéb NGO	5	12,2
Jogi személyiséggel nem rendelkező egyesület	4	9,8
Összesen	41	100,0

Látható, a legtöbb szervezet az amerikai társasági törvény által lehetővé tett ún. non-profit corporation (501 (3) (c)) szervezettípusok közé tartozik. A szervezetek további egyharmada vallásos, egyházi jellegű szervezet; az egyéb NGO-k és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek száma nagyjából azonos. Egyetlen szervezet jelölt meg a fenti négy szervezet-típushoz képest egyéb szervezettípust jogi személyiségként, ami azonban („non-profit civil szervezet”) besorolható az egyéb NGO kategóriába.

Szükséges megjegyezni, hogy a válaszok alapján levonható következtetésként, miszerint az általunk felajánlott válaszlehetőségek nem teljes mértékben zárják ki egymást, ugyanis több kérdőív esetében is előfordult, hogy két válaszlehetőséget jelölt meg a kitöltő személy: pontosabban arról van szó, hogy a nyolc, magát vallásos/egyházi szervezet vezetőjének tartó válaszadó közül 5 a *Non-profit corporation, 501 (3) (c)* válaszlehetőséget is megjelölte, tehát arra következtethetünk, hogy a vallásos/egyházi jelleg nem feltétlenül jogi személyiségi formát jelöl, mint inkább tevékenységi körre utal.

Következő kérdésünk a szervezeti élet során *használt munkanyelvre* vonatkozott. A válaszlehetőségek között szerepelt a magyar, angol és egyéb nyelvek; ez utóbbiak esetében a kitöltőnek kellett megnevezni az illető nyelvet. Több válaszlehetőség is lehetséges volt, ugyanis könnyen elképzelhető, hogy egy szervezet keretén belül nem csak egy nyelvet használnak a munka során (4.11. táblázat).

4.11. táblázat. A szervezetek megoszlása a használt munkanyelv szerint

<i>Munkanyelv</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
Magyar	36	83,7
Angol	31	72,1
Egyéb	1	2,3

A szervezeti életben leggyakrabban használt nyelv a magyar, azonban ettől nincs sokkal lemaradva az angol sem. Azon szervezetek száma, amelyek mindkét nyelvet használják munkájuk során 24, míg 12 szervezet csak a magyar nyelvet, 7 szervezet pedig csak az angol nyelvet használja. Az egyetlen szervezet, amely egyéb nyelvet is megjelölt a szervezeti kommunikáció nyelveként tulajdonképpen három munkanyelven működik, a magyar és az angol nyelv mellett a román nyelvet is bejelölte.

A szervezetek több mint fele (52,4 százaléka) *tagja valamely nagyobb ernyőszervezetnek*, míg 47,6 százaléka önálló szervezetnek tekinthető. A gyűjtőszervezetek közül két szervezet jelenik meg egynél többször a kitöltők által megnevezettek közül: az Amerikai Magyar Koalíció (amelynek hét válaszadó szervezet tagszervezete), valamint az Amerikai Magyarok Szövetsége (AMSZ), amelyet két szervezet jelölt meg. Egy esetben a kérdőív kitöltője azt a választ adta, hogy valójában ők az ernyőszervezet (a Cleveland-ben működő Rákóczi Alapítványról van szó, amely tevékenységét/célkitűzéseit tekintve ifjúsági/cserkészszervezet, tagjainak számát pedig 100-ban jelölte meg), a többi esetben pedig olyan ernyőszervezetéről van szó, amelyeket csak egy-egy kérdőívben nevesítenek. Ezek az ernyőszervezetek a következők: Ósmagyar Egyház – Los Angeles, AMOSZ, Kálvin Zsinat, Amerikai Magyar Református Templom (Allen Park), Római Katolikus Egyház, American Association for the Advancement of Slavic Studies (AAASS, Boston), American Historical Association (AHA, Washington, DC), Central East European Coalition (Washington, D.C.), Amerikai Magyar Református Egyház (nem tudom, azonos-e az Allen Park-i Református Templommal).

Következő kérdésünkkel a szervezetek *fő tevékenységei* területeit, valamint egyéb tevékenységi területeit szeretnénk volna feltárni. A kérdésre kapott válaszokat csoportosítottuk, az egyes kategóriákat és azok gyakoriságát a *4.12. táblázatban* tüntettük fel:

4.12. táblázat. A szervezetek fő tevékenységi területeinek előfordulási gyakorisága

<i>Fő tevékenységi terület</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
kultúra	17	37,7
egyház/vallás	7	15,5
oktatás	7	15,5
közösségszervezés (különböző összejövetelek)	5	11,1
nevelés (cserkészlet és ifjúság)	4	8,8
nyelvápolás	3	6,6
történelmi megemlékezések	3	6,6
tudomány	3	6,6
magyarságtudat ápolása	2	4,4
szociális szféra	2	4,4
támogatás/jótekonysági	2	4,4
érdekvédelem	1	2,2
gazdaság	1	2,2
politika	1	2,2

A szervezetek által kifejtett fő tevékenységek szorosan összefüggenek az alapításkor megfogalmazott és a jelenlegi célokkal. Megvizsgálva a tevékenységi területeket, itt is a kultúra a domináns, emellett az egyház/vallás, az oktatás, közösségszervezés (ami egy nagyon sokrétű tevékenységi kört jelenthet, mi elsősorban a különböző közösségi összejöveteleket, a kapcsolattartást soroltuk ide), valamint az ifjúság nevelésével kapcsolatos tevékenységek játszanak fontos szerepet a szervezetek életében.

A fő tevékenységeken kívül a szervezetek különböző melléktevékenységeket is folytatnak. Ezeket is hasonlóképpen csoportosítottuk (*4.13. táblázat*).

A szervezetek egyéb tevékenységei között nagyobb szerepet kap a közösségi programok szervezése, valamint a támogatás/jótekonysági jellegű tevékenységek. Ez utóbbiak sok esetben a határon túli – azaz jelen esetben a Magyarországon és a vele szomszédos országokban élő – magyarok fele

irányulnak. Akárcsak a főtevékenységek között, az egyéb tevékenységek között is népszerűek a kulturális és oktatási jellegűek.

4.13. táblázat. A szervezetek egyéb tevékenységi területeinek előfordulási gyakorisága

<i>Egyéb tevékenységi terület</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
közösségszervezés (különböző összejövetelek)	10	22,2
támogatás/jótekonysági	10	22,2
kultúra	5	11,1
oktatás	5	11,1
nevelés (cserkészlet és ifjúság)	3	6,6
tájékoztatás	3	6,6
nyelvápolás	2	4,4
szociális szféra	2	4,4
történelmi megemlékezések	2	4,4
egyház/vallás	1	2,2
érdekvédelem	1	2,2
szakmai műhelyszervezés	1	2,2
zenei programszervezés	1	2,2

Az alábbiakban következzenek egy összehasonlító táblázat (*4.14. táblázat*), amelyben azt vetjük össze, hogy a szervezetek által alapításukkor megfogalmazott célkitűzések, valamint jelenlegi fő tevékenységi területek között milyen különbségek mutatkoznak, azaz milyen irányban történtek változások a szervezetek alapítása óta eltelt évek folyamán.

Az összesítő *4.14. táblázat*ot szemlélve, láthatjuk, hogy legmagasabb számban az alapításkor kulturális célkitűzéseket megfogalmazó szervezetek szerepelnek, a jelenlegi fő tevékenységi terület szerinti eloszlásban is ezek a szervezetek vannak többségben. E tekintetben némi visszaesés tapasztalható, a kérdőívünket kitöltő szervezetek között három olyan van, amely alapításkor kulturális jellegű célkitűzéseket fogalmazott meg, azonban jelenlegi fő tevékenységi területük nem erre vonatkozik. Hasonló észrevételeket tehetünk az egyházi/vallásos célkitűzéseket megfogalmazó, illetve ilyen jellegű tevékenységet folytató szervezetekre vonatkozóan is. Jelentősebb különbségek – két kivétellel – szinte egyetlen célkitűzés/tevékenységi csoport esetében sem tapasztalhatók: a közösségszervezés, oktatás, történelmi jellegű célkitűzések, nevelés (beleértve cserkészlet és ifjúság), gazdaság, tudományos szféra mind az alapítási célkitűzések, mind a jelenlegi fő tevékenységi terület esetében nagyjából ugyanannyi szervezetre jellemző. A két kivételt a nyelvápolásra vonatkozó, valamint a jótekonysági/támogatás jellegű célkitűzéseket meg-

fogalmazó szervezet számának a visszaesése jelenti: míg az első oszlop adatai szerint 8, illetve 7 szervezet fogalmazott meg hasonló célokat (az adatbázisban szereplő 45 szervezetek 17,7, illetve 15,5 százaléka), addig a szervezetek fő tevékenységi területét tekintve a szervezetek száma e két témakörben mindössze 3, illetve 2 (vagyis a szervezetek 6,6 és 4,4 százaléka).

4.14. táblázat. A szervezetek alapítási célkitűzéseinek és jelenleg fő, illetve egyéb tevékenységeinek összehasonlítása

<i>Alapítási cél jellege</i>	<i>Szerv. száma</i>	<i>Szerv. aránya (%)</i>	<i>Fő tevékenységi terület</i>	<i>Szerv. száma</i>	<i>Szerv. aránya (%)</i>
kulturális	20	44,0	kultúra	17	37,7
vallásos/egyházi	9	20,0	egyház/vallás	7	15,5
nyelvápolás	8	17,7	oktatás	7	15,5
jótekonysági/támogatás jellegű	7	15,5	közösségszervezés	5	11,1
közösségszervezés	6	13,3	nevelés (cserkészet és ifjúság)	4	8,8
oktatási	6	13,3	nyelvápolás	3	6,6
nemzettudat őrzése	5	11,1	történelmi emlékezők	3	6,6
történelmi	4	8,8	tudomány	3	6,6
cserkészet	4	8,8	magyarságtudat ápolása	2	4,4
érdekvédelem	3	6,6	szociális szféra	2	4,4
tudományos	2	4,4	támogatás/jótekonysági	2	4,4
sport	2	4,4	érdekvédelem	1	2,2
egészségügyi	1	2,2	gazdaság	1	2,2
gazdasági	1	2,2	politika	1	2,2

Kérdőívünkben kíváncsiak voltunk a szervezeti döntéshozatal módjára is. A válaszok összesítését a 4.15. táblázatban tüntettük fel:

4.15. táblázat. A szervezetek megoszlása a döntéshozók típusa szerint

<i>Legfontosabb döntéshozók</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
Egy testület	22	53,7
Több vezető beosztású személy	14	34,1
Egy vezető beosztású személy	5	12,2
Összesen	41	100,0

Kevés azon szervezetek száma, ahol a döntéshozatal egyetlen személy kezében van. Ezzel szemben sokkal inkább az jellemző, hogy a szervezetet több ember irányítja, a döntéshozatalt 22 esetben (53,7 százalék) egy testület, 14 esetben (34,1 százalék) pedig több vezető beosztású személy hozza. A döntéshozatalban résztvevő személyek átlagos száma 5,53; azokban az esetekben, amikor több személy vesz részt a döntéshozatalban, számuk legkevesebb 2, legtöbb 16.

Következzék egy összehasonlítás arra vonatkozóan, hogy milyen összefüggés van a szervezeti döntéshozatalban részt vevő személyek száma és a szervezetek tagságának nagysága között. Ezt a 4.16. táblázatban szemléltethetjük:

4.16. táblázat. A döntéshozók száma és a szervezetek tagjainak száma közötti kapcsolat

<i>Döntéshozók száma</i>	<i>Szervezet tagjainak száma</i>					
	<i>50 alatt</i>	<i>51–100</i>	<i>101–250</i>	<i>251–500</i>	<i>501–1000</i>	<i>1000 felett</i>
1 személy	0	3	1	0	0	0
2 személy	0	0	0	0	0	1
3 személy	4	1	2	0	0	0
5 személy	1	0	1	1	0	0
12 személy	0	0	1	0	0	0
14 személy	0	1	0	0	0	0
16 személy	0	0	0	1	0	0
Összesen	5	5	5	2	0	1

A 4.16. táblázat alapján feltűnik, hogy a kisebb (250 fő alatti) taglétszámmal rendelkező szervezetek esetében általában magasabb a döntéshozatalban részt vevők száma, mint a nagyobb szervezetek esetében, vagy legalábbis a szervezetek taglétszámának növekedése nem vonja maga után a döntéshozó testületek létszámának a növekedését, azaz az alacsony taglétszám nem jelenti a döntéshozók alacsonyabb számát és fordítva, a magas taglétszám sem jelenti azt, hogy egyértelműen magasabb a döntéshozatalban részt vevők száma is. A szervezeti taglétszám tekintetében két szélsőséges értéknek értelmezhető szervezettípusokat (azaz az 50 fő alatti taglétszámmal, valamint az 1000 fő feletti taglétszámmal rendelkező szervezetek) összehasonlítva, a fenti észrevételünk elég egyértelműen látható.

Következő kérdésünk arra vonatkozott, hogy a szervezetekre milyen jellegű *szolgáltatások, tevékenységek* jellemzőek. Ehhez a kérdéshez 12 választ lehetőséget soroltunk fel, továbbá lehetőségük nyílt a szervezeteknek ezektől

különböző válaszokat is adni. A 4.17. táblázat az egyes tevékenységeket, és ezek előfordulási gyakoriságát tartalmazza.

4.17. táblázat. A szervezetek megoszlása a rájuk jellemző szolgáltatások, tevékenysége gyakorisága szerint

<i>Jellemző szolgáltatások, tevékenységek</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
Rendezvények szervezése	39	88,6
Honlap működtetése	28	63,6
Körlevél kiadása	27	61,4
Ünnepek szervezése	22	50,0
Jótekonysági rendezvények	20	45,5
Piknikiek szervezése	18	40,9
Ösztöndíjak biztosítása diákoknak	18	40,9
Saját kiadványok megjelentetése	17	38,6
Gyerekprogramok szervezése	13	25,5
Vasárnapi iskola működtetése	8	18,2
Táborok szervezése	4	9,1
Banki szolgáltatások	–	–
Egyéb	10	28,3

A leggyakrabban előforduló tevékenység – ami egyébként a szervezetek közel 90 százalékát jellemzi – a különböző rendezvények szervezése. Ezen kívül a szervezetek közel kétharmada esetében szerepel a honlap működtetése és/vagy a körlevél kiadása, továbbá a szervezetek közel fele különböző ünnepek, piknikiek szervezésével is foglalkozik, valamint ösztöndíjakat nyújt diákoknak. Egyetlen szervezetre sem jellemzők a banki szolgáltatások, táborok szervezését 4, a vasárnapi iskola működtetését pedig 8 szervezet említette.⁸

A szervezetek több mint negyede (10 szervezet) a felsoroltakon kívül egyéb tevékenységekkel is foglalkozik: ezek között a legnagyobb számban a különböző egyházi/vallásos jellegű tevékenységek fordulnak elő, mint pl. „magyar missió”, istentiszteletek, ima-összejövetelek, de megtaláljuk a szervezett tevékenységek között a konferenciákat, történelmi megemlékezéseket, támogatás jellegű tevékenységeket, sőt profitorientált tevékenységeket is (mint pl. a székház bérbé adása).

⁸ A vasárnapi iskolát működtető nyolc szervezet: The First Hungarian Reformed Church, Hungarian Christian Church (Sion Hegye Magyar Keresztény Gyülekezet), St. Stephen King of Hungary Church, KMCSSZ, San Francisco és Környéke Magyar Református Egyház, Our Lady of Consolation Church, San Diego House of Hungary, Clevelandi Magyar Iskola.

Következő néhány kérdésünkben a *szervezetek kapcsolatait* vizsgáltuk. Arra a kérdésünkre, hogy van-e rendszeres (napi vagy heti jellegű) kapcsolatuk más szervezetekkel, a válaszadók 67,4 százaléka igennel, 32,6 százaléka nemmel válaszolt. A 45 szervezetből egyébként 43 adott erre a kérdésre választ.

A rendszeres kapcsolatokkal rendelkező szervezetek esetében arra is kíváncsiak voltunk, hogy a partnerszervezeteik hol működnek. A legtöbb szervezet (27) elsősorban az Egyesült Államokban működő szervezetekkel tart fenn kapcsolatot. A Magyarországon illetve a vele szomszédos országokban működő szervezetekkel kapcsolatban álló szervezetek száma majdnem azonos (19 és 18), míg csupán két olyan szervezet van, amely más országokban is rendelkezik kapcsolatokkal (4.18. táblázat).

4.18. táblázat. A szervezetek megoszlása partnerszervezeteik működési helyszíne szerint

<i>Partnerszervezetek működési helye</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
Amerikai Egyesült Államok	27	60,0
Magyarország	19	42,2
Magyarországgal szomszédos ország	18	40,0
Más ország	2	4,4

A Magyarországgal szomszédos országok közül a legtöbb esetben (16 szervezet) Erdélyt/Romániát említették, de emellett majdnem az összes magyarlakta régió említésre került: Felvidék/Szlovákia 8 esetben, Kárpátalja/Ukrajna, Délvidék/Szerbia 5 esetben, Horvátország pedig egy esetben. A más országok csoportba Kanada, Svájc, Anglia és Franciaország került, mindegyiket egy-egy esetben említették.

A kapcsolatok általában különböző közös tevékenységek formájában nyilvánulnak meg. Ezeket a tevékenységeket – hasonlóan a szervezetek által megfogalmazott célokhoz, valamint fő és egyéb tevékenységi tevékenységeikhez – megpróbáltuk csoportosítani (4.19. táblázat).

A partnerszervezetekkel közösen szervezett programok változatos képet mutatnak, hasonlóképpen a szervezetek tevékenységi területéhez. Ebben az esetben a leggyakoribb a támogatásjellegű programok szervezése, ami általában nem közös programot jelent, hanem az adatbázisunkban szereplő szervezet részéről egy vagy több más szervezet/közösség részére nyújtott támogatást, különböző célokra. Magasabb még a közösen szervezett közösségi jellegű programok száma, a többi program esetében pedig néhány pél-

dával találkoztunk csupán. A *támogatás-típusú tevékenységek* között olyanokat találunk mint pl. „Testvérgyülekezetek támogatása, árvaházak, egyházi iskolák támogatása”, vagy a „Nagyvárad-i Római Katolikus Egyházmegye támogatása, magyarországi egyházak megsegítése”; *közösségi programok* esetében egyesek csak azt válaszolták, hogy ezek a kölcsönös tevékenységek különböző közösségi rendezvényeken való részvételt jelent más szervezetekkel közösen, mások közös események szervezését, egymás népszerűsítését nevezték meg; *zenei programra* példa az egyik szervezet és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és a Zeneakadémia Alapítvánnyal közösen szervezett hangversenyei.

4.19. táblázat. A partnerszervezettekkel közösen folytatott tevékenységek gyakorisága

<i>Partnerszervezettekkel közös tevékenységi terület</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány (%)</i>
támogatások nyújtása	12	26,6
közösségi programok	8	17,7
konferenciák, előadások szervezése	4	8,8
egyházi tevékenységek	3	6,6
ifjúsági tevékenységek	3	6,6
oktatási programok	3	6,6
táborok szervezése	3	6,6
kulturális programok	2	4,4
tájékoztatás	2	4,4
zenei programok	2	4,4
érdekvédelem	1	2,2
könyvkiadás	1	2,2
politikai tevékenység	1	2,2
történelmi programok	1	2,2

A szervezeti élet kérdéskörében a szervezetek anyagi és pénzügyi helyzeteire vonatkozó kérdéseket is megfogalmaztunk. Elsőként a szervezetek tulajdonában levő ingatlanokra és ingóságokra kérdeztünk rá. A 4.20. táblázatban az erre vonatkozó adatokat ismertetjük.

Amint láthatjuk, viszonylag kevés azon szervezetek száma, amelyek bejelölték a fenti válaszlehetőségek valamelyikét. A saját ingatlant az adatbázisunkban szereplő szervezetek alig negyede jelölte be, a többi vagyontárgyat pedig még ennél is kevesebben. Az egyéb vagyontárgyak között találunk bankszámlát, bár-italmérési engedélyt, apartmanokat, muzeális, történelmi, művészeti vagyontárgyakat.

4.20. táblázat. A szervezetek megoszlása vagyontárgyaik alapján

Vagyontárgy	Szervezetek	
	száma	aránya (%)
Saját ingatlan	11	26,8
Saját telek	4	9,8
Nagyobb értékű technikai eszközök	9	22,0
Egyéb, nagyobb értékű vagyontárgy	5	12,2

Rákérdeztünk a szervezetek 2005-ös⁹ évi pénzügyi helyzetére, azaz költségvetésére, bevételeinek és kiadásainak nagyságára. A 4.21. táblázatban válaszadó szervezetek átlagos pénzügyi kerethelyzetét szemléltetjük.

4.21. táblázat. A szervezetek megoszlása 2005. évi pénzügyeik szerint

Pénzügyi keret	Éves átlag (USD-ben)	Válaszadó szervezetek száma
2005. évi költségvetés	147 104,2	29
2005. évi bevétel	123 710,2	32
2005. évi kiadások	125 824,9	31

Láthatjuk, hogy az átlagos évi költségvetés valamivel magasabb mint a bevételi és kiadási oldal, e két utóbbi között pedig enyhe eltérés van a kiadások javára, azaz a szervezetek 2005-ben átlagosan 2000 dollárral többet költöttek, mint amekkora bevételük volt. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy jelentős nagyságrendbeli eltérés van az egyes szervezetek pénzügyi forgalmát illetően, emiatt az átlagos költségvetési/bevételi/kiadási értékétől mind a minimális, mind a maximális értékek jelentős eltérést mutatnak. A legalacsonyabb éves költségvetés 0 USD (ezt követően 700 USD), míg a legmagasabb 1,3 millió, ami jelentős különbséget mutat. Hasonlóképpen a bevételek esetében a legalacsonyabb 0 USD (az ezt követő érték 500 USD) a legmagasabb pedig 1 millió USD, a kiadások esetében 300 USD szemben a szintén 1 millió USD-vel.

A 4.22. táblázatban csoportosítottuk a szervezetek 2005-ös bevételeit és kiadásait.

A táblázatból láthatjuk, hogy a legtöbb szervezet 2005-ös bevétele 10 001 és 50 000 dollár közé esik, meg a kiadások tekintetében két csoport az 1001–5000 dollár, valamint szintén a 10001–50000 dollár közötti kategória emelkedik ki

⁹ A kérdőíves adatfelvételre 2006-ban került sor, így a legutolsó lezárt pénzügyi év az előző, azaz 2005 volt.

4.22. táblázat. A szervezetek 2005. évi bevételeinek és kiadásainak csoportosítása jövedelmi kategóriák szerint

<i>Jövedelmi kategóriák</i>	<i>2005-ös bevétel</i>	<i>2005-ös kiadások</i>
0–1000 dollár	2	3
1001–5000 dollár között	5	7
5001–10000 dollár között	4	2
10001–50000 dollár között	9	7
50001–100000 dollár között	4	4
100001–500000 dollár között	6	5
500000 dollár felett között	2	3
Összesen	32	31

Egy-egy kérdésben azt is megpróbáltuk körüljárni, hogy a szervezetek bevétele milyen forrásokból származik, illetve a kiadásai milyen jellegűek. Erre vonatkozóanként alábbi táblázatunkban ismertetjük az adatokat. Elsőként nézzük a bevételi oldalt (4.23. táblázat):

4.23. táblázat. A szervezetek bevételi forrásainak megoszlása

<i>Bevételi források</i>	<i>Átlagos százalékarány</i>	<i>Válaszó szervezetek száma</i>
Adományok	39,85	37
Tagsági díj	22,05	37
Saját bevételek	19,11	37
Pályázatok útján elnyert támogatások	4,67	37
Szponzorálások	0,40	37
Egyéb bevételek	13,90	37

A szervezetek legfőbb bevételi forrását az adományok jelentik, ezt a tagsági díjak és a saját bevételek követik. Szinte elhanyagolható a pályázatokon nyert források és a szponzortámogatások aránya. Az egyéb bevételek átlagosan 13,9 százalékát teszik ki a szervezetek bevételeinek. Ezek között megtalálhatók a különböző rendezvényekből, műsorokból, ebédek szervezéséből származó bevételek, de vannak bérleti díjból és banki befektetési kamatokból származó jövedelmek is, egy esetben pedig végrendeletet neveztek meg a szervezet bevételi forrásaként (ez egyébként az illető szervezet bevételeinek 10 százalékát jelentette).

Ami a kiadási oldalt illeti, azt a 4.24. táblázaton követhetjük:

4.24. táblázat. A szervezetek kiadásainak megoszlása

<i>Kiadások</i>	<i>Átlagos százalékarány</i>	<i>Válaszó szervezetek száma</i>
Működéshez kapcsolódó bér jellegű kiadások	14,9	33
Működéshez kapcsolódó egyéb jellegű kiadások (bérleti díj, útiköltség stb.)	20,4	33
Jótekonysági célra fordított kiadások	25,2	32
Ösztöndíjak biztosítása	5,2	30
Egyéb fontos kiadások	34,0	33

A szervezetek kiadásainak egyharmada az általunk a kérdőívben felsorolt négy kiadástípustól különböző jellegű kiadás. Ezek között a válaszadók olyan kiadásokat neveztek meg, mint: konferenciák szervezési költségei, kiadványok költségei, ünnepek szervezési költségei, adók és biztosítások, nyomtatványok, tiszteletdíjak, postaköltség stb. Emellett kiadásaik egynegyedét jótekonysági célra fordítják a szervezetek, egyötödét pedig működéshez kapcsolódó egyéb fontos kiadásokra. A bér jellegű kiadások mindössze 14,9 százalékát teszik ki a szervezetek költségeinek.

A szervezeti étellel foglalkozó kérdéstömb utolsó kérdésében arra voltunk kíváncsiak, hogy az egyes szervezetek jótekonysági célokra fordított kiadásainak kik a kedvezményezettjei. A több válaszlehetőséget lehetővé tevő kérdésünkre a következőképpen reflektáltak a szervezetek (4.25. táblázat):

4.25. táblázat. A szervezetek által jótekonysági célokra fordított kiadások célcsoportjai

<i>Jótekonysági kiadások kedvezményezettjei</i>	<i>Szervezetek</i>	
	<i>száma</i>	<i>aránya (%)</i>
(Mo.-n és USA-n kívüli) más országban működő szervezetek	21	48,8
Magyarországon működő szervezetek	15	34,9
USA-ban működő szervezetek	9	20,9
(Mo.-n és USA-n kívüli) más országban élő magánszemélyek	8	18,6
USA-ban élő magánszemélyek	7	16,3
Magyarországon élő magánszemélyek	4	9,3

A 4.25. táblázatból láthatjuk, hogy a kedvezményezettek elsősorban szervezetek és kevésbé magánszemélyek, azok lakhelyétől vagy működési helyétől függetlenül. A szervezetek közel fele támogat más országban – mint az AEA és Magyarország – működő szervezeteket. Ezeket az országokat kevesen nevez-

ték meg, de akik megtették, azok esetében kizárólag a Kárpát-medencében kisebbségi sorsban élő magyar közösségek jelentek meg. A kárpát-medencei kisebbségben élő magyarság mellett az adatbázisunkban szereplő szervezetek valamivel több mint egyharmada magyarországi szervezeteket támogat, és egyötödének az Egyesült Államokban működő szervezetek a kedvezményezettjei.

4. A kérdőív kitöltőjének szocio-demográfiai adatai

Kérdőívünk negyedik kérdésblokkjában a kérdőív kitöltőjének szocio-demográfiai adatainak feltárására tettünk kísérletet. Ezek a személyek általában a szervezetek vezetőjét jelentik, arra ugyanis külön felhívja a kérdőív a figyelmet, hogy ezt a részt a szervezet vezetőjének kell kitöltenie.

Első kérdésünk *a születés helyére* vonatkozott. A válaszadók összesen hat országot jelöltek meg születésük helyéül (4.26. táblázat):

4.26. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása születési helyük (ország) szerint

<i>Születési hely (ország)</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
Magyarország	24	55,8
Románia	10	23,3
Amerikai Egyesült Államok	6	14,0
Ausztria	1	2,3
Ausztrália	1	2,3
Franciaország	1	2,3

Az adatbázisunkban szereplő szervezetek vezetőinek több mint fele Magyarországon született, közel egynegyede pedig Romániában (Erdélyben). Az Egyesült Államokat csupán 14 százalékuk vallotta szülőhazájának, míg egy-egy személy más országot jelölt meg ilyen minőségben. Egyébként a Magyarországon született 24 személyből 11-nek Budapest volt a szülővárosa, míg a Romániában született 10 személyből 3-nak Marosvásárhely.

A nem Egyesült Államokban született személyektől azt is megkérdeztük, hogy *szülőhazáján és az AEÁ-n kívül élt-e más országban*. Ez a kérdés az előző kérdésre válaszoló 43 személyből 37-re érvényes volt. A valóságban viszont 41 személy válaszolt erre a kérdésre, amelyből két választ nem vetünk figyelembe (ezek ugyanis az AEÁ-ban született és más országban nem élt személyekre vonatkoztak), azonban volt két olyan válasz is, amely esetében a választ adó személy ugyan az AEÁ-ban született, de ezen kívül más országokban is élt. Tehát a 39 értékelhető válasz 43,6 százaléka (17 személy)

volt igen, 56,4 százalék (22 személy) pedig nem. Az a 17 személy összesen 12 országot sorolt fel (5 személy több országban is élt szülőhazáján és az AEÁ-on kívül), ezek között a leggyakrabban Magyarország (4 személy), Ausztria (4 személy), Németország (3 személy) került említésre.

Következő kérdéseinkben arra voltunk kíváncsiak, hogy mióta élnek alanyaink az Egyesült Államokban, illetve rákérdeztünk születési évükre is.

A válaszokból kiderül, hogy az *Egyesült Államokba(n) való költözés/születés* legkorábbi dátuma 1927, a legkésőbb pedig két 2003-at megjelölő személy költözött az USA-ba. Két válaszadó személy már a második világháború óta az Egyesült Államokban él, 7 személy 1946–1956 között költözött/született oda, 21 személy 1957–1989 között, míg 11 személy 1989 után.

Ami a *születés idejét* illeti, e tekintetben is elég nagy az eltérés a legkorábban és a legkésőbb született válaszadónk életkora között: előbbi 1915-ben született, utóbbi pedig 1978-ban, tehát kettejük között 63 év a korkülönbség. A válaszadók átlagéletkora 57 év. Ez több mint 15 évvel magasabb, mint a 2004-es népszámlálási adatok szerint az amerikai magyar populáció átlagéletkora, azaz 41,5 év. A kérdőívet kitöltő személyek között egyetlenegy van, aki még a trianoni békeszerződés előtt született, 18-an 1920–1945 között születtek, 5-en 1946–1956 közötti időszakban és 15-en 1956 után.

Az alábbi 4.27. táblázatban a két legutóbbi bekezdés adatait összeítettük:

4.27. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása az AEÁ-ban való tartózkodás ideje, valamint születési idejük szerint csoportosítva

<i>Időszak</i>	<i>Az AEÁ-ba(n) való költözés/születés időpontja</i>	<i>Születés időpontja</i>
1920 előtt	–	1
1920–1945	2	18
1946–1956	7	5
1957–1989	21	15
1989 után	11	–

Nemi megoszlás tekintetében az adatbázisban szereplő szervezetek vezetői között túlsúlyban vannak a férfiak: arányuk 69,8 százalék (30 személy), szemben a nők 30,2 százalékos arányával. A kérdésre két személy részéről nem kaptunk választ.

Következő kérdésünk az *iskolai végzettséget* tárta fel (4.28. táblázat). Erre a kérdésünkre 41 személy válaszolt. A válaszok arról tanúskodnak, hogy a szervezetvezetők zöme felsőfokú végzettséggel rendelkezik: több mint

felének posztgraduális végzettsége van, további több mint egynegyedünknek pedig 4–5 éves egyetemi végzettsége; a legalább 3 éves főiskolai végzettséggel rendelkezők aránya ilyenképpen 92,7 százalék. Ez több mint két és félszer magasabb arány, mint az amerikai magyar populáció esetében a 2004-es népszámlálásokkor tapasztalt adatok mutatják. Az összes szervezetvezető, aki választott a kérdéseinkre rendelkezik legalább érettségivel. Mindez azt jelenti, hogy a szervezeti életben vezető szerepet betöltő személyek körében lényegesen túlréprezentáltak a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők.

4.28. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása iskolai végzettség szerint

<i>Iskolai végzettség</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány (%)</i>
Általános iskola	–	–
Érettségi nélküli szakiskola	–	–
Érettségivel végződő szakiskola	3	7,3
Max. 3 éves felsőfokú végzettség	5	12,2
4–5 éves felsőfokú végzettség	11	26,8
Posztgraduális végzettség	22	53,7

Az iskolai végzettség mellett rákérdeztünk a szervezetben betöltött tisztségére, valamint jelenlegi foglalkozására is. Előbbi tekintetében igen változatos képet kaptunk, van aki több tisztséget is betölt a szervezetben, és a szervezettípustól függően változik a betöltött tisztség. A legtöbben elnöki funkcióban vannak, azonban válaszadóink között volt (ügyvezető) igazgató, ügyvezető titkár, igazgatótanácsi vezető, de egyházi szervezetek esetében lelkipásztor/igehirdető, cserkészszervezet esetén pedig csapatparancsnok is. Továbbá olyan tisztségek is megnevezésre kerültek, amelyek nem feltétlenül vezető tisztségek, de feltehetően a szervezeti élet irányításában fontos szerepet játszhatnak: szervező, gondnok, titkár.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a szervezetek vezetői csak ebben az egy szervezetben töltenek-e be vezető tisztséget, vagy esetleg más szervezetekben is. A kérdésre választ adó 41 személy közül 53,7 százalék (22 személy) más szervezetben is tevékenykedik vezetőként, míg 46,3 százalék csak ebben a szervezetben.

Ami a szervezeti vezetők foglalkozását illeti, ez elég változatos skálát fog át: összesen 21 foglalkozást nevezett meg a kérdésre választ adó 39 személy (4.29. táblázat). Legtöbben nyugdíjasok (10 személy), őket követik a lelkipásztorok/papok (6 személy), továbbá van három pedagógus (egyetemi tanár mindhárom), két-két mérnök és orvos. A többi szakmát egy-egy személy képviseli. Az alábbi táblázatban felsoroljuk az összes megjelölt foglalkozást:

4.29. táblázat. A szervezetvezetők foglalkozásának gyakorisága¹⁰

<i>Szervezet vezetőjének/kérdőív kitöltőjének foglalkozása¹⁰</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány (%)</i>
nyugdíjas	10	22,2
lekipásztor	6	13,3
pedagógus	3	6,6
mérnök	2	4,4
orvos	2	4,4
befektetési tanácsadó	1	2,2
diák	1	2,2
elnök*	1	2,2
ingatlanközvetítő	1	2,2
háztartásbeli	1	2,2
kereskedő	1	2,2
konzultáns (tanácsadó)	1	2,2
könyvelő	1	2,2
kutató	1	2,2
menedzser	1	2,2
munkás	1	2,2
önkéntes	1	2,2
pszichológus	1	2,2
tudós*	1	2,2
ügyvéd	1	2,2
vállalkozó	1	2,2

Akárcsak a szervezetek tagságával kapcsolatosan, a szervezetek vezetőinek is feltettük az éves jövedelmükre vonatkozó kérdésünket (4.30. táblázat).

4.30. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása jövedelmi szintjük szerint

<i>Jövedelmi kategória</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány (%)</i>
30 000 USD alatt	8	26,7
30 001 – 60 000 USD között	10	33,3
60 000 USD fölött	12	40,0

A szervezetek vezetőinek jövedelmét összehasonlítva a szervezetek tagságának éves jövedelmével, azt vonhatjuk le következtetésként, hogy a szervezetvezetők anyagilag jobban szituáltak, mint az általuk vezetett szer-

¹⁰ A táblázatban csillaggal megjelölt megnevezéseket a kérdőíveket kitöltő személyek használták.

vezetek tagsága: míg utóbbiak esetében a válaszok többsége (44,4 százalék) a középső jövedelmi kategóriába esett, és a felső jövedelmi kategóriába a válaszok 28,9 százaléka, addig a vezetők esetében ez fordítva van. Az ő esetükben a középső jövedelmi kategóriába 33,3 százalék, a felső kategóriába 40 százalék sorolta magát.

Következő néhány kérdésünkben a szervezetvezetők szüleire vonatkozó adatokra voltunk kíváncsiak, mint pl. a szülők iskolai végzettsége, legutolsó foglalkozása, születési ideje és helye, valamint nemzetisége.

Első kérdés ezek közül *a szülők legmagasabb iskolai végzettsége*. Ezt a 4.31. táblázat tartalmazza.

4.31. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása szüleik iskolai végzettsége szerint

Iskolai végzettség	Apa		Anya	
	Gyakoriság	Százalékos arány	Gyakoriság	Százalékos arány
Általános iskola	2	5,1	7	17,9
Érettségi nélküli szakiskola	3	7,7	6	15,4
Érettségivel végződő szakiskola	11	28,2	13	33,3
Max. 3 éves felsőfokú végzettség	6	15,4	4	10,3
4–5 éves felsőfokú végzettség	5	12,8	3	7,7
Posztgraduális végzettség	12	30,8	6	15,4

A szülők iskolai végzettségét megvizsgálva láthatjuk, hogy az apák esetében ez magasabb: 59 százalékuk rendelkezik felsőfokú végzettséggel, míg az anyák esetében ez csupán 33,4 százalék. Az érettséginnél kisebb végzettséggel rendelkezők aránya az apák esetében 12,8 százalék, míg az anyák esetében 33,3.

A szülők születési évét vizsgálva, a következőket állapíthatjuk meg: az átlagos születési év az apák esetében 1916,7, az anyák esetében 1921,4. A legkorábban született apa születési éve a válaszok szerint 1895, a legkésőbb született születési éve 1947, míg az anyák esetében ezek a keretvéyszámok 1897 és 1948.

A szülők születési helye szerinti eloszlást a 4.32. táblázatban ismertetjük. Megjegyzésként annyit fűznénk hozzá, hogy a táblázatban szereplő országokat a születés helye szerinti település jelenlegi helyszíne szerint tüntettük fel. Ennek az a jelentősége, hogy több esetben is a szülők születése idején ezek a települések Magyarországhoz tartoztak, és az első vagy a második világ-

háborút lezáró békeszerződéseket követően kerültek át valamely szomszédos ország fennhatósága alá.

4.32. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása szülei születési helye szerint

Születés helye (ország)	<i>Apa</i>	<i>Anya</i>
	<i>Gyakoriság</i>	<i>Gyakoriság</i>
Magyarország	20	20
Románia	10	10
Amerikai Egyesült Államok	2	2
Szlovákia	3	1
más ország	–	2

Ami a szülők nemzetiségét illeti, a helyzet egyértelmű. A kérdésekre válaszolók körében igen kevés azok száma, akik nem magyar felmenőkkel rendelkeznek: az apák esetében az értékelhető válaszok közül kettő (a 34-ből), az anyák esetében három (a 35-ből) utal nem magyar vagy nem teljesen magyar felmenőre (ez egyik válaszadó az anya nemzetiségét illetően kettős nemzetiséget – ír és magyar – nevezett meg).

A szülőkre vonatkozó utolsó kérdésünk az ő *legutolsó foglalkozásukra* kérdezett rá. A kapott válaszokat csoportosítottuk a 4.33. táblázat szerint.

4.33. táblázat. A szervezetvezetők édesapja/nevelőapja legutolsó foglalkozásának gyakorisága

<i>Apa utolsó foglalkozása¹¹</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
kereskedelem	6	13,3
műszaki értelmiségi	6	13,3
humán értelmiségi	4	8,8
szakmunkás	4	8,8
pedagógus	4	8,8
gazdasági szakember	3	6,6
elnök*	1	2,2
hadsereg	1	2,2
házfelügyelő	1	2,2
közhivatalnok	1	2,2
mezőgazdaság	1	2,2
művezető*	1	2,2
vállalkozó	1	2,2
adminisztrátor*	1	2,2

¹¹ A táblázatban csillaggal megjelölt megnevezéseket a kérdőíveket kitöltő személyek használták.

Az apák esetében két foglalkozás fordul elő a leggyakrabban: kereskedelem és műszaki értelmiség, mindkettőt 6–6 válaszban jelölték meg. Emellett négy–négy válaszban jelennek meg olyan foglalkozások, amelyek az általunk humán értelmiség vagy szakmunkás kategóriákba sorolható.

4.34. táblázat. A szervezetvezetők édesanyja/nevelőanyja legutolsó foglalkozásának gyakorisága

<i>Anyja utolsó foglalkozása</i> ¹²	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
háztartásbeli	8	17,7
egészségügyi	6	13,3
kereskedelem	6	13,3
pedagógus	4	8,8
műszaki értelmiségi	3	6,6
szakmunkás	2	4,4
vállalkozó	2	4,4
egyházi	1	2,2
tiszteletbeli elnök*	1	2,2

Az anyák esetében (4.34. táblázat) a legmagasabb a háztartásbeliek száma, ezt 8 kérdőívben tüntették fel. A következő leggyakoribb kategória között itt is 6–6 választ találunk, az anyák esetében ez az egészségügyi és a kereskedelem (4.35. táblázat).

A szervezetvezetők szocio-demográfiai adataira vonatkozó kérdéstömb következő kérdéscsoportja a vezetők családi állapotával és a házastárs különböző jellemzőivel foglalkozik. Első kérdés ezek közül a családi állapotra vonatkozik.

4.35. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása családi állapotuk szerint

<i>Családi állapot</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
Házass, első házasságában él	23	63,9
Házass, de korábban elvált, újránházassodott	6	16,7
Házadon	3	8,3
Elvált, jelenleg egyedül él	2	5,6
Özvegy	2	5,6
Élettársi kapcsolatban él, korábban sosem volt házass	–	–
Élettársi kapcsolatban él, korábban volt házastársa is	–	–

¹² A táblázatban csillaggal megjelölt megnevezéseket a kérdőíveket kitöltő személyek használták.

A szervezetvezetők közel kétharmada házas, és első házasságában él. További 16,7 százalék szintén házas, azonban nem első házasságában él. Az egyedül élők aránya 19,5 százalék, ezek között találjuk a hajadonokat, özvegyeket és az elváltakat, akik nem házasodtak újra. Érdekes módon válaszadóink között egyetlenegy sem volt, aki élettársi kapcsolatban élne.

Azok esetében, akik házasok, a *házastárs nemzetiségére* is kíváncsiak voltunk. A kérdésre 29-en válaszoltak, ezek közül 22-nek (azaz közel 76 százalékuknak) magyar nemzetiségű a házastársa. A fennmaradó hét esetből 2–2 esetben az amerikai illetve az USA-allampolgár megjelölést találjuk, illetve van egy japán, egy görög és egy angol-indiai nemzetiséggel rendelkező házastárs is.

A házastársak legmagasabb végzettségét a 4.36. táblázatban láthatjuk:

4.36. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása házastársuk iskolai végzettsége szerint

<i>Iskolai végzettség</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
Általános iskola	–	–
Érettségi nélküli szakiskola	–	–
Érettségivel végződő szakiskola	3	9,7
Max. 3 éves felsőfokú végzettség	10	32,3
4–5 éves felsőfokú végzettség	6	19,4
Posztgraduális végzettség	12	38,7

A házastársak esetében az iskolai végzettség hasonló eloszlású, mint a szervezetvezetők esetében: mindegyik rendelkezik legalább érettségivel záruló középiskolai végzettséggel, azonban alacsonyabb a posztgraduális és 4–5 éves felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, és magasabb a maximum 3 éves felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya.

A házastársra vonatkozóan kíváncsiak voltunk annak legutolsó foglalkozására is. Ebben az esetben is a szülők foglalkozásához hasonlóan kategóriákba soroltuk az egyes foglalkozásokat, a könnyebb értelmezhetőség kedvéért. A szervezetvezetők házastársai körében a legtöbb foglalkozás az oktatás és a műszaki értelmiségi szakterületére esett. A fennmaradó válaszok tizenegy foglalkozási kategóriába sorolhatók (4.37. táblázat).

A szocio-demográfiai kérdéstömbben három kérdésben a szervezetvezetők családjával és az otthoni nyelvhasználattal foglalkoztunk. Első kérdésünk e tekintetben arra vonatkozott, hogy melyik *a leggyakrabban használt nyelv a családban*.

4.37. táblázat. A szervezetvezetők házastársa legutolsó foglalkozásának gyakorisága

<i>Házastárs utolsó foglalkozása</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
oktatás	6	13,3
műszaki értelmiségi	5	11,1
gazdasági	3	6,6
egészségügyi	2	4,4
egyházi	1	2,2
háztartásbeli	1	2,2
humán értelmiségi	1	2,2
humanitárius	1	2,2
közhivatalnok	1	2,2
kutató	1	2,2
vállalkozó	1	2,2
vendéglátás	1	2,2
cégvezető	1	2,2

4.38. táblázat. A szervezetvezetők családjában használt nyelvek megoszlása

<i>Családban leggyakrabban használt nyelv</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
Magyar	27	65,9
Angol	12	29,3
Egyéb	2	4,4

A családokban leggyakrabban használt nyelv tehát a magyar, ezt jelzi a válaszok közel kétharmada, ám közel 34 százalék az angolt, illetve más nyelvet használ leggyakrabban otthonában. Ez az arány azért érdekes, mert mint láttuk korábban, a megkérdezetteknek csak 24 százaléka él vegyes házasságban.

Következő kérdésünk a *válaszadók* gyerekeire vonatkozott. A 40 válaszadó közül 32-en nyilatkozták azt, hogy van gyerekük: a gyerekek átlagos száma 2,31; a legtöbb családban két gyerek van, továbbá legtöbb 4 gyerek fordul elő egy családban (ez egyébként 4 családra jellemző).

A családra vonatkozó utolsó kérdésünkben a *gyerekek nyelvtudására* voltunk kíváncsiak, pontosabban arra, hogy milyen szinten beszélnek a magyar nyelvet. A válaszokat némiképp rendhagyóan értelmeztük, ugyanis az egy-válaszosnak elképzelt kérdésre volt, aki több választ is bejelölt, ami abból adódott, hogy több gyerek van a családban, akik különböző szinten beszélnek a magyar nyelvet. Ezeket a válaszokat úgy kódoltuk első lépésében, hogy

annak a gyerekeknek a nyelvtudását vettük figyelembe, amelyik magasabb szinten beszélt magyarul. Ennek függvényében a következő adatokat kaptuk:

4.39. táblázat. A szervezetvezetők gyerekei magyar nyelvtudásának szintje

<i>Gyerekek magyar nyelvtudása</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
Anyanyelvi szinten	17	54,8
Középfokú szinten	9	29,0
Alapszinten	4	12,9
Egyáltalán nem beszélik	1	3,2
ÖSSZESEN	31	100,0

Megállapíthatjuk tehát, hogy a családok több mint felében legalább egy gyerek anyanyelvi szinten beszél magyarul, és a családok közel egyharmadában van egy gyerek aki középfokú szinten beszél. Egyetlen esetben jelölték be azt a válaszlehetőséget, hogy a családban a gyerek(ek) nem beszéli(k) a magyar nyelvet.

Kiszámoltuk azt is, hogy egy 1-től 4-ig terjedő skálán, ahol az 1-es a magyar nyelvismeret teljes hiányát, a 4-es az anyanyelvi szintű nyelvismeretet jelenti, mi az átlagos nyelvismeret. Ebben az esetben természetesen azoknál a válaszoknál, ahol több választ is bejelöltek, ezek átlagát vettük figyelembe. Így a magyar nyelvtudás a gyerekek esetében átlagosan 3,3, ami közelebb áll a középfokú szinthez, mint az anyanyelvi szinthez.

A szervezetek vezetőinél arra is rákérdeztünk, hogy az utóbbi öt évben hányszor jártak Magyarországon. Azok száma, akik egyszer sem jártak, mindössze 3 (7,3 százalék), tehát a megkérdezettek többsége (92,7 százalék), azaz 38 személy volt Magyarországon. A magyarországi utak számát csoportosítva az alábbi adatsort kaphatjuk (4.40. táblázat):

4.40. táblázat. A szervezetvezetők eloszlása az utóbbi öt évben Magyarországon tett látogatásaik gyakorisága szerint

<i>Magyarországi utak száma</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
1 alkalom	1	2,6
2–5 alkalom	24	63,2
6–10 alkalom	6	15,8
10 alkalom felett	6	15,8
többször, de nem derül ki hányszor	1	2,6

A legtöbben 2–5 alkalommal jártak Magyarországon az utóbbi öt évben. Azok száma, akik ezt csak egyetlenegyszer tették mindössze 1, tehát azt jelenti, hogy azok, akik járnak Magyarországra, legalább két és fél évente teszik ezt, ám vannak, akik ennél gyakrabban is.

Utolsó előtti kérdésünkben arra kértük a kérdőív kitöltőit, hogy becsüljék meg a magyarok vagy magyarul beszélők arányát néhány földrajzi területen. E kérdés háttérében az áll, hogy kíváncsiak voltunk, a magyar szervezeti életben fontos szerepet betöltő személyek esetében a nemzeti identitás racionális szintjének tekinthető demográfiai kép mennyire megalapozott. A 4.41. táblázatban feltüntetjük a szervezetvezetők által adott válaszok átlagos értékét:

4.41. táblázat. A szervezetvezetők által, a magyarság számarányára vonatkozó különböző kérdésekre adott válaszok átlagos értéke

	<i>Átlag</i>	<i>Válaszok száma</i>
Magyar származásúak száma az Egyesült Államokban?	1 642 500	32
Magyarul beszélők száma az Egyesült Államokban?	494 490	29
Magyar származásúak aránya abban az államban, ahol a szervezet működik?	79 771	28
Magyarul beszélők száma abban az államban, ahol a szervezet működik?	60 200	28
Magyarország lakossága	9 974 600	36
Magyarok száma Erdélyben	1 957 000	33
Magyarok száma Kárpátalján	319 340	30

Hogyha megvizsgáljuk a válaszok alapján számított átlagos adatokat, akkor azt látjuk, hogy míg az Egyesült Államok és Magyarország esetében meglehetősen pontos demográfiai képet kaptunk, a határon túli magyarok számára vonatkozóan nagyságrendekkel túlbecsülték az adatokat: a kárpátaljaiak esetében mintegy kétszeresére, az erdélyiek esetében pedig mintegy félmillióval nagyobbra becsülték a számokat – legalábbis a legutolsó népszámlálási adatokhoz képest.¹³

¹³ Ukrajnában 2001-ben volt a legutóbbi népszámlálás, amelynek hivatalos eredményei szerint Kárpátalján 151 533 magyar nemzetiségű személy élt, ami a nyugat-ukrajnai régió közel 13%-át, Ukrajna összlakosságának pedig kevesebb mint fél százalékát jelentette. Romániában 2002-ben volt népszámlálás, amely szerint a magyar lakosság száma 1 434 377 fő volt. Mindezzel kapcsolatosan lásd még Papp Z. Attila elemzésének 8.1.3.2.1 alfejezetét.

A kérdőív utolsó kérdése a kitöltő személy vallásosságára vonatkozott. A kérdéshez öt válaszlehetőséget kínáltunk fel, továbbá lehetőség nyílt arra is, hogyha valaki nem tudta ezek közül egyikbe sem besorolni magát, beírja a rá legjobban illőt (4.42. táblázat).

4.42. táblázat. A szervezetvezetők megoszlása vallásosságuk szerint

<i>Vallásosság mértéke</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalékos arány</i>
Vallásos, az egyház tanításait követi	19	50,0
Vallásos a maga módján	13	34,2
Nem tudja megmondani, hogy vallásos-e	1	2,6
Nem vallásos	5	11,1
Más a meggyőződése, határozottan nem vallásos	–	–
Egyéb	–	–

A válaszok alapján megállapítható, hogy az adatbázisunkban szereplő szervezetek vezetői többségükben vallásos emberek, felük az egyház tanításait is követi, egyharmaduk pedig a maga módján vallásos. Mindössze 5 személy, a válaszadók valamivel több mint 10 százaléka vallotta magáról, hogy nem vallásos.

5. Összefoglalás

Kérdőíves megkeresésünkre 45 válasz érkezett, a megkeresett szervezetek mintegy 12–13 százaléka. Noha ez a válaszadási hajlandóság nem túl magas, mégis fontos tudni, hogy meghatározó ernyőszervezetek is válaszoltak, illetve a válaszadó szervezetek taglétszáma összesen meghaladja a 36.000-et is, ami viszont figyelembe véve a magyar nyelvet az USA-ban rendszeresen használók mintegy 120.000-es számát, már jó aránynak számít. Az elemzés során négy nagyobb témát jártunk körül.

Az *alapítás* tekintetében a 45 szervezet több mint egy évszázadot ölel fel, a legkorábban alapított 1891-ben, a legkésőbb alapított 2007-ben jött létre. A legtöbb szervezet az 1956-os magyarországi forradalom és az 1989-es rendszerváltás közötti időszakban alakult; alapítási helyüket tekintve pedig nyilvánvalóan azokban a szövetségi államokban van több, ahol az amerikai magyarok is nagyobb számban élnek.

A szervezetek alapításkor megfogalmazott céljai változatosságot mutatnak, azonban van néhány terület, ami domináns ebből a szempontból: ilyenek

a kulturális, a vallási/egyházi jellegű célok, a nyelvapolás, a jótékonyági/támogatás jellegű célok, a közösségszervezés és a különböző oktatási célok. Ezek a célok az évek folyamán egyes szervezeteknél változtak, általában mind tartalmilag, mind földrajzi hatáskört tekintve bővültek, sok esetben az amerikai magyarságról a Kárpát-medencében élő magyarokra is kiterjedtek.

A *szervezetek tagságára* vonatkozó kérdéstömbből összefoglalóként szükséges kiemelni egyrészt azt, hogy e téren igen nagy különbségek mutatkoznak a szervezetek között, egyesek csupán pár tíz, míg a nagyobb gyűjtőszervezetek akár tízezer feletti taglétszámmal is rendelkeznek. Ami közös a tagokban, hogy általában nem főállású tagokról van szó, több mint 90 százalékban rendelkeznek magyar felmenőkkel és közel 80 százalékban beszélik a magyar nyelvet is. A domináns korosztály az idősebb, 55 év feletti a tagok fele.

Egy fontos szempont a tagtoborzás módja. E tekintetben egyrészt az informális (főként baráti) kapcsolatokon keresztül végzett tagtoborzás a jellemző, illetve a különböző rendezvényeken végzett tagtoborzás, de fontos szerepet tölt be (a szervezetek több mint felénél megjelenik) az interneten keresztül történő tagtoborzás is.

A *szervezeti élet* kérdéstömbben egyik alapvető kérdés a szervezetek jogi személyisége. E tekintetben azt mondhatjuk, hogy több mint felük *Non-profit corporation 501 (3) (c)* szervezettípus formájában működik, a döntéshozatal általában egy testület vagy több vezető beosztású személy felelőssége.

A szervezetek fontosabb tevékenységi körei szorosan összefüggenek az alapítási és jelenlegi célokkal, hiszen e területen is a kultúra, az egyházi/vallási és az oktatás, továbbá a közösségszervező és jótékonyági/támogató tevékenységek a dominánsak. Konkrétabb szolgáltatásokról és tevékenységekről beszélve, a különböző rendezvények szervezése a szervezetek négyötödére jellemző, de megközelíti a kétharmadot az internetes honlapot használók és a körlevelet kibocsátók aránya is, tehát fontos a tagok tájékoztatása is.

A szervezetek anyagi helyzetét tekintve, megjegyeznénk, hogy egyrészt nagy különbség van az egyes szervezetek között költségvetés/bevétel/kiadások tekintetében, az eltérések akár millió dolláros nagyságrendben is mérhetők. Ami azonban látható, hogy a bevételi források közel kétharmada adományokból és tagságdíjból származik, a kiadások egynegyedét jótékonyági célokra, további egyharmadát pedig működéshez szükséges bér és egyéb jellegű (bérleti díjak, utazási költség stb.) költségekre fordítják.

Összefoglalónk végén, a negyedik kérdéstömb – *a szervezet vezetője/kérdőív kitöltője szocio-demográfiai adatai* – kapcsán megpróbáljuk megrajzolni az amerikai magyar szervezetvezető „fantomképét”. Ez a személy jobbára 57–58 év körüli férfi, inkább Magyarországon vagy Erdélyben szü-

letett, és átlagosan 1972-től él az Egyesült Államokban. Iskolai végzettségét tekintve tanulnak számít, legalább 3 éves felsőfokú végzettséggel rendelkezik, de minden másodiknak posztgraduális végzettsége is van, több szervezetben betölt vezető tisztséget, foglalkozását tekintve pedig inkább nyugdíjas, lelképásztor/pap vagy pedagógus, éves átlagjövedelme 30 000 USD fölött van (40%-ának 60 000 feletti). Többnyire vallásos ember, vagy az egyház tanítását követi, vagy a maga módján éli meg vallásosságát.

Családi háttérét tekintve inkább felsőfokú végzettséggel rendelkező apa, és inkább középfokú végzettséggel rendelkező anya jellemzi, akik születési helyüket tekintve a mai Magyarország vagy Erdély területéről származnak, nemzetiségük pedig igen kevés kivétellel magyar.

Jelenlegi családi állapotára az amerikai magyar szervezetvezetőnek a házasság jellemző (általában első házasság), többnyire magyar nemzeti-ségű házastárssal, akinek a végzettsége valamivel alacsonyabb, mint az övé, azonban a házastárs esetükben is a legalább 3 éves felsőfokú végzettség jellemző. A családokban általában 2–3 gyerek van, a leggyakrabban használt nyelv a magyar, azonban az angolt is sokan használják, a gyerekek mintegy fele anyanyelvi szinten beszéli a magyart.